

Landbruksvarehandelen – I eit mattrygggleiksperspektiv

Torbjørn Tufte 17/11 - 2017

Snapshot frå eg byrja å jobbe i landbruket

I ein nys utarbeid rapport frå Den vitenskaplege komité for EU kommisjonen vert stoda kring kugalskap (BSE) i Litauen analysert.

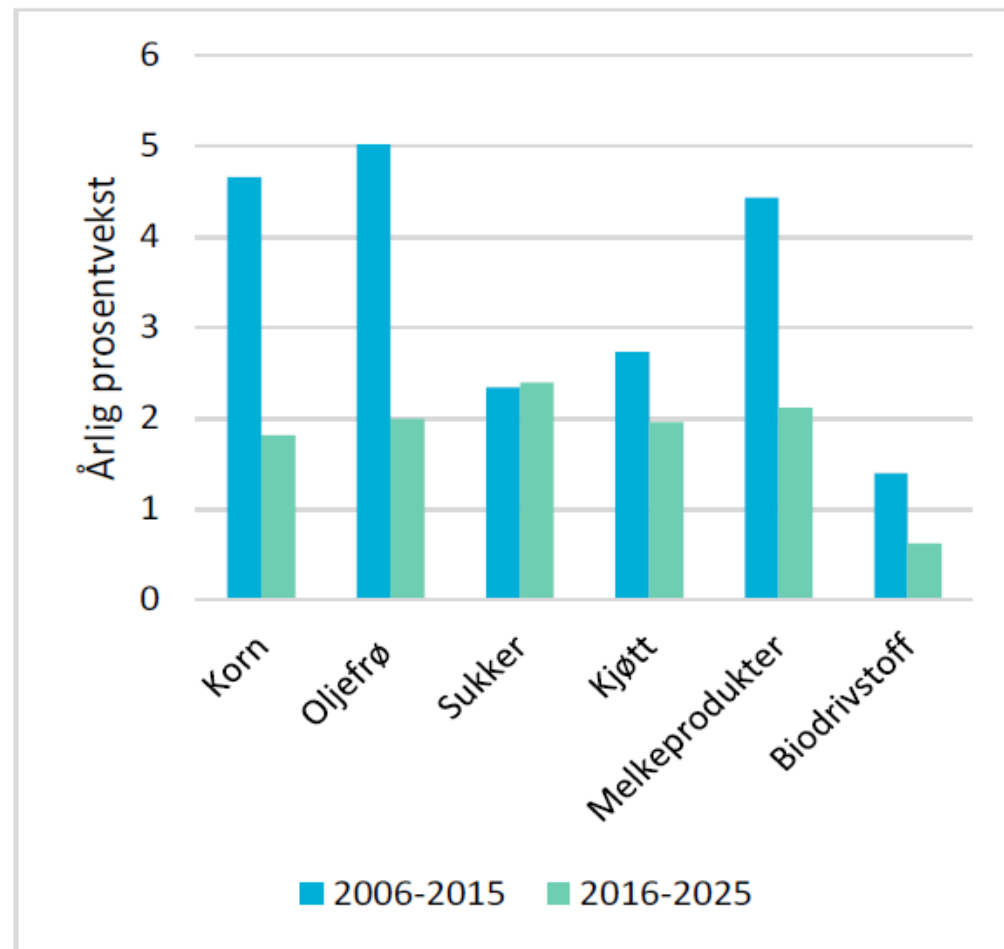
Rapporten slår fast at det er svært sannsynleg at Litauen enten allereie har, eller vil få tilfelle med kugalskap i nær framtid. Konklusjonen til komiteen er basert på at Litauen frå 1993 har importert 1900 levande storfe og 38 tusen tonn kjøtbeinmel frå EU. Difor er Litauen eksponert for ei overhengande smittefare, der det berre er eit tidsspørsmål før kugalskap vert påvist i følgje vitenskapskomiteen til EU.

På grunnlag av den store risikofaren Litauen er i, på grunn av importen frå EU, vert det anbefalt frå komiteen at EU bør innføre importrestriksjonar på kjøtt frå Litauen, viss ikkje alle EU sine krav om fjerning av risikomateriale og overvåkingsprogram av BSE vert fylgt av Litauen. Dette kan virke som rimelege tiltak.

Problemet er at Litauen på langt nær er verken teknologisk eller økonomisk i stand til å oppfylle desse kriteria på kort sikt. Altså får Litauen både kostnadene ved å ordne opp og handelssanksjonar retta mot seg frå EU, fordi EU truleg har smitta buskapen i Litauen med BSE, slik EU ser det.

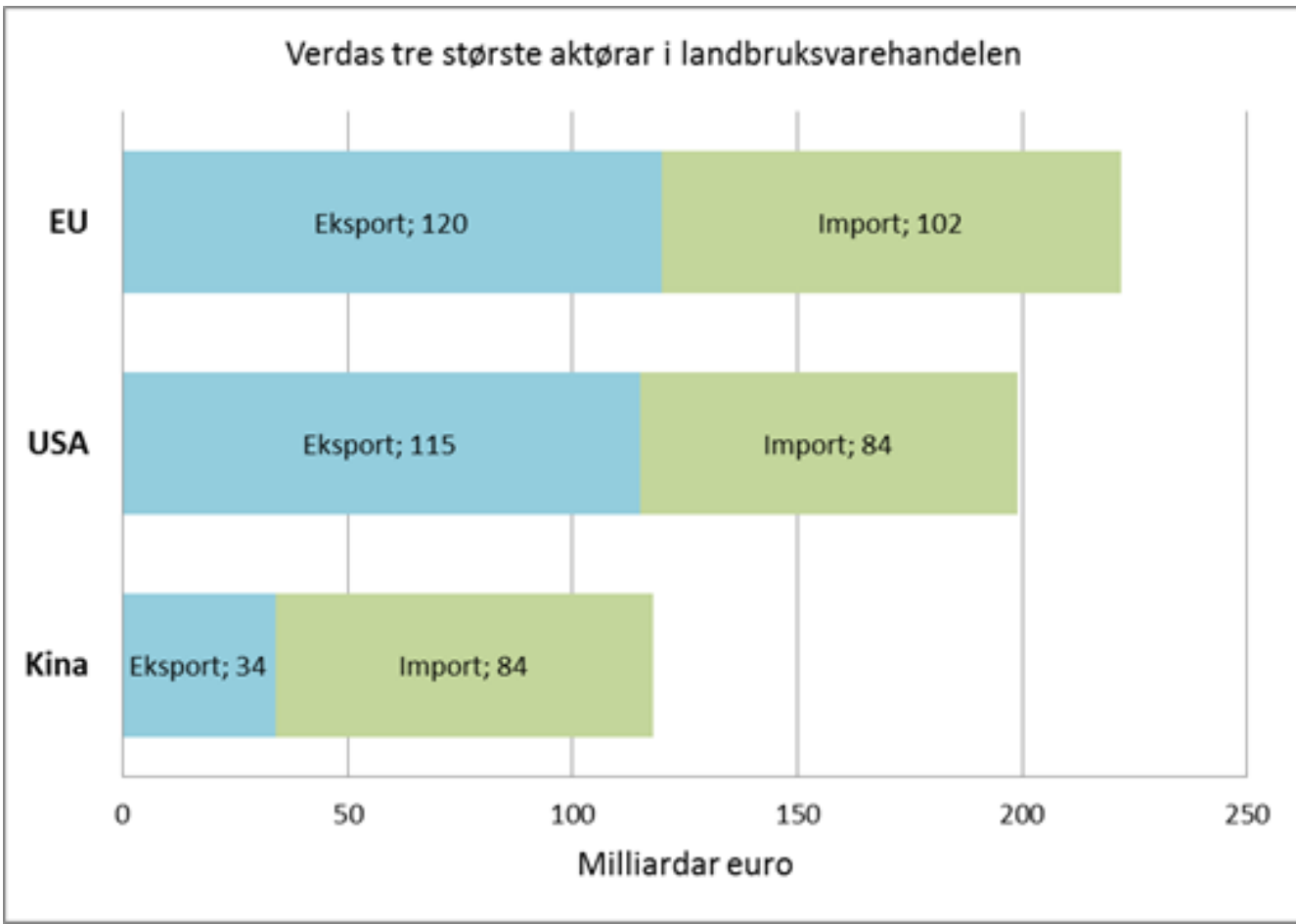
	Total produksjon (mill. tonn)	Andel som handles internasjonalt	
Korn	totalt	2 576	15 %
	hvete	752	22 %
	mais	967	13 %
	ris	474	9 %
Melk		799	9 %
Kjøtt	totalt	320	10 %
	storfe	68	13 %
	fjørfe	116	11 %
	svin	117	7 %
	lam	14	6 %
Egg		70	3 %
Poteter/grønnsaker/ frukt/bær	poteter	382	3 %
	friske grønnsaker	1 169	2 %
	epler	85	10 %

Kjelde: Landbruksdirektoratet, Omverdenrapport 2016

Figur 1: Årlig gjennomsnittlig vekst i internasjonal handel, målt i kvantum

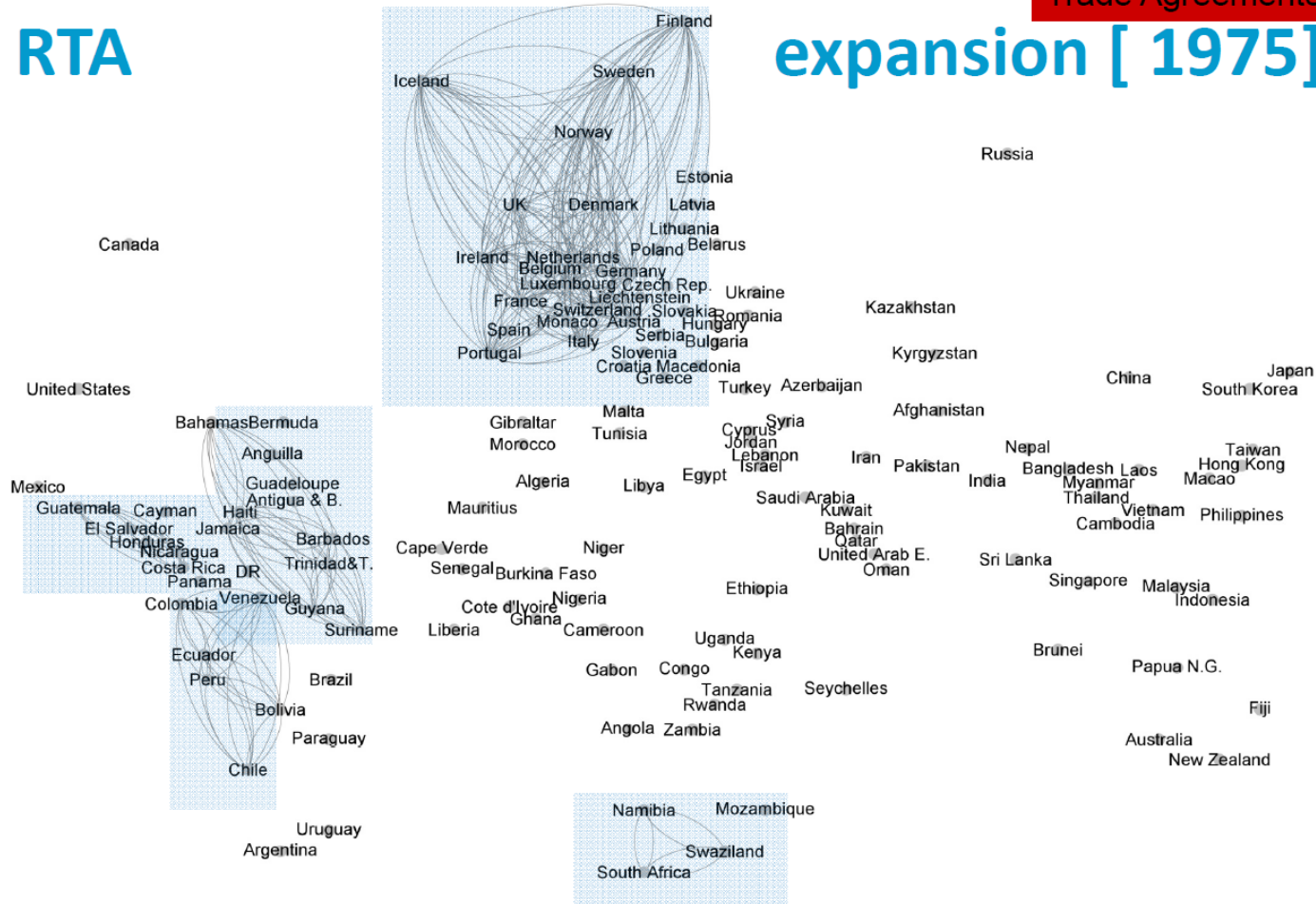
Verdas tre største aktører i landbruksvarehandelen

Oppbløminga av frihandelsavtalar

RTA

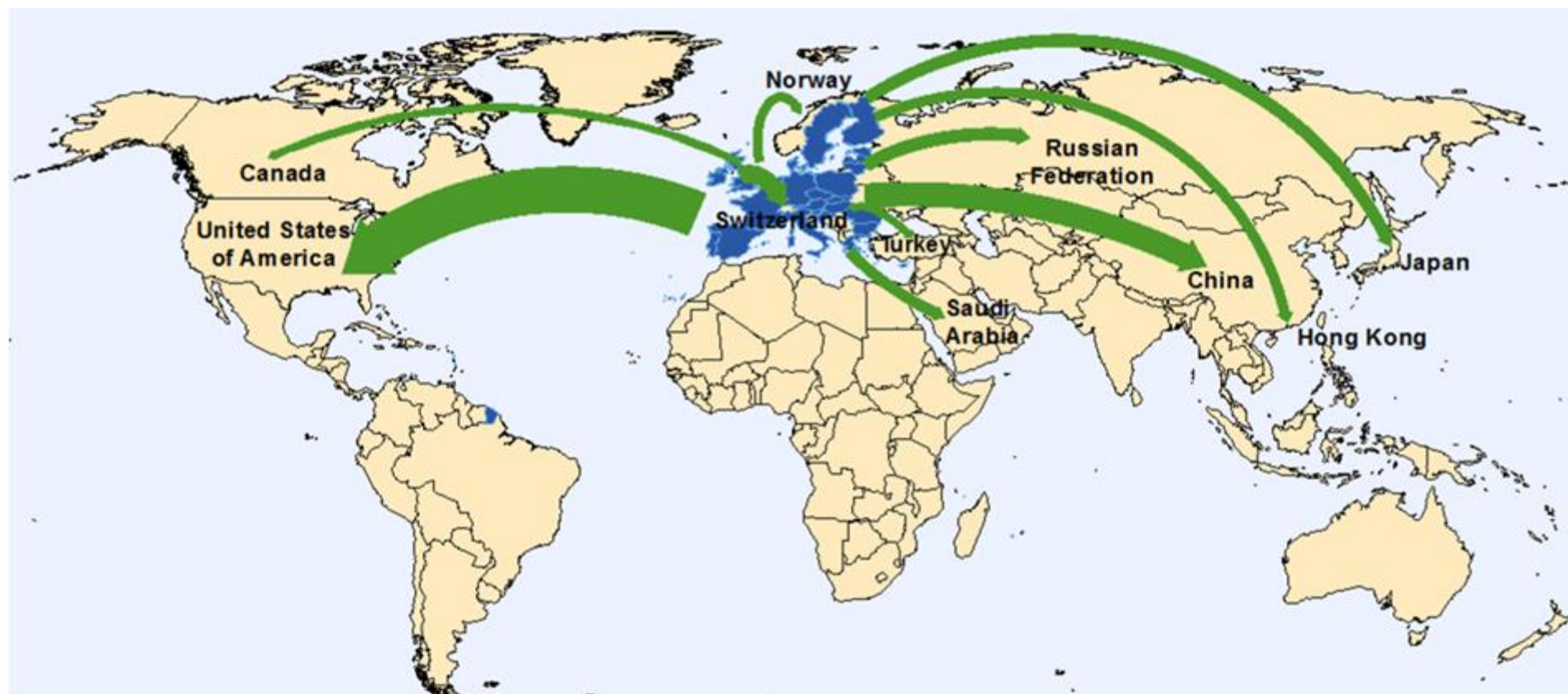
Trade Agreements
expansion [1975]

Source: IDB Integration and Trade Sector based on INTrade.

Landbruksvareeksporten til Unionen i 2015

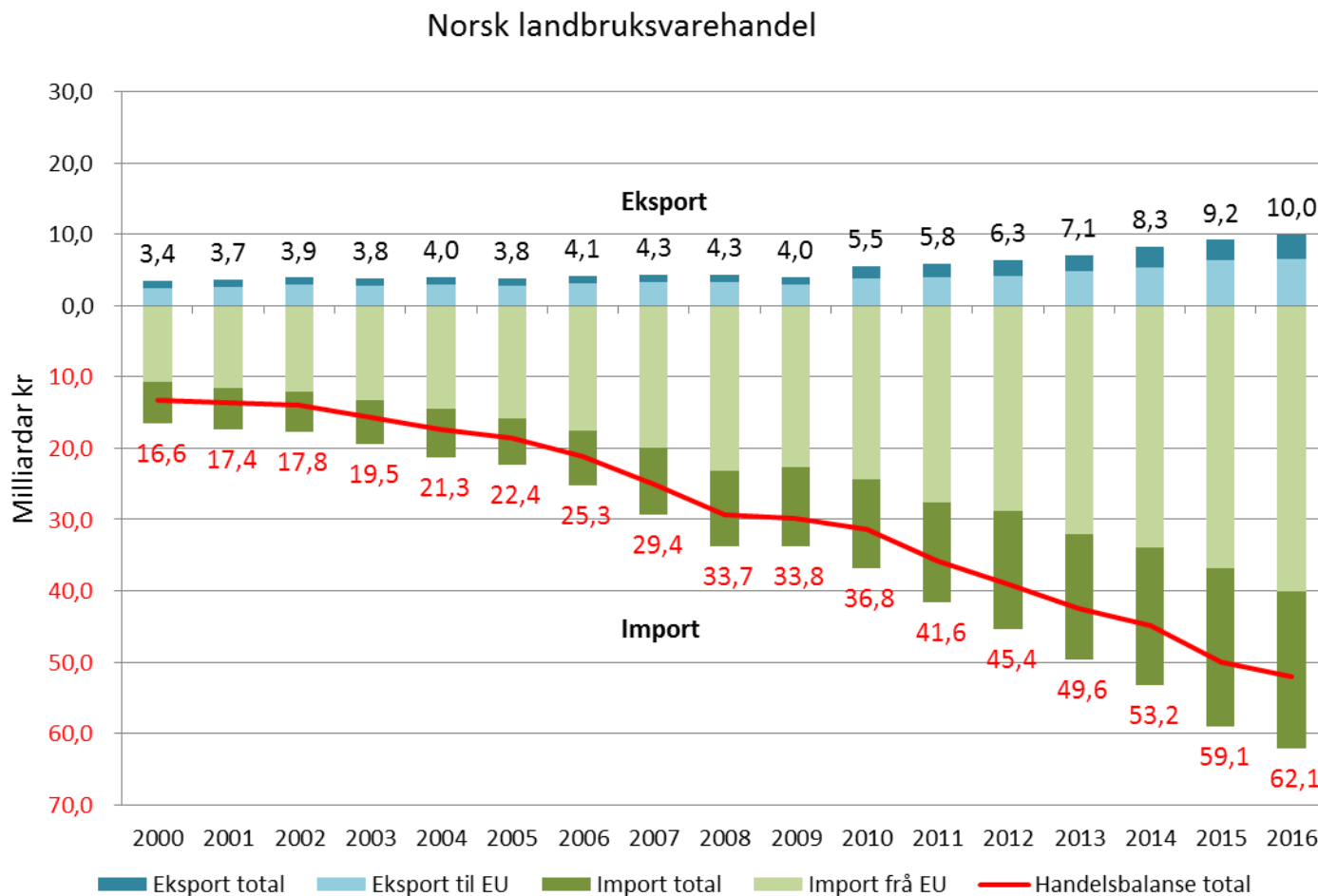
Value of EU-28 exports to the main export partners

EU28: Top Destinations 2015	Value (million Euro)	Percentage
United States of America	19,406	15%
China	10,342	8%
Switzerland	7,671	6%
Russia	5,567	4%
Japan	5,354	4%
Saudi Arabia	4,793	4%
Hong Kong	4,499	3%
Norway	4,088	3%
Canada	3,420	3%
Turkey	3,406	3%
Rest of the World	60,648	47%
Extra-EU28	129,192	

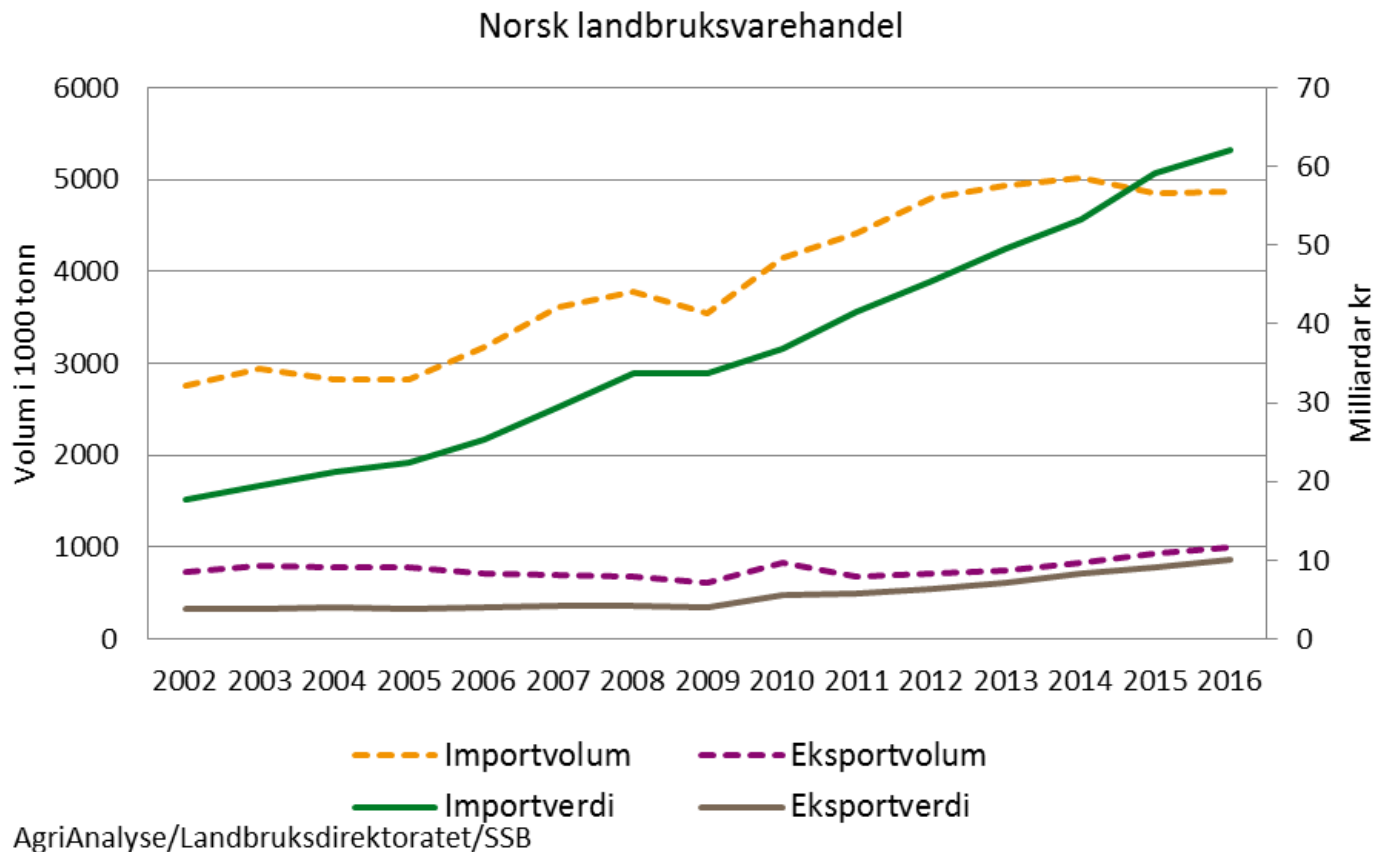
Utviklinga i norsk landbruksvarehandel med verda og EU

AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

- ❑ Handelsbalanse: 2000 = -13,2 milliardar kr, 2016 = -52,1
- ❑ Handelsbalanse med EU: 2000 = -8,4 milliardar kr, 2016 = -33,6

Norsk landbruksvarehandel i verdi og volum

Import av levende dyr, og økt mobilitet både av landbruksvarer, levende dyr, og av mennesker generelt er en hovedtrussel for spredning av smittsomme plante og husdyrsykdommer.

Plantematerial – jordbærplanter, epletrær og meir

Næringa og staten vart i 2012 samde om å «fjerne» forbudet mot innførsel av plantemateriale. Forbudet som skulle sikre norsk planteheelse liberalisert i 2015

«Alle»veit noko kjem til å skje – norsk planteheelse vil få ein karamell

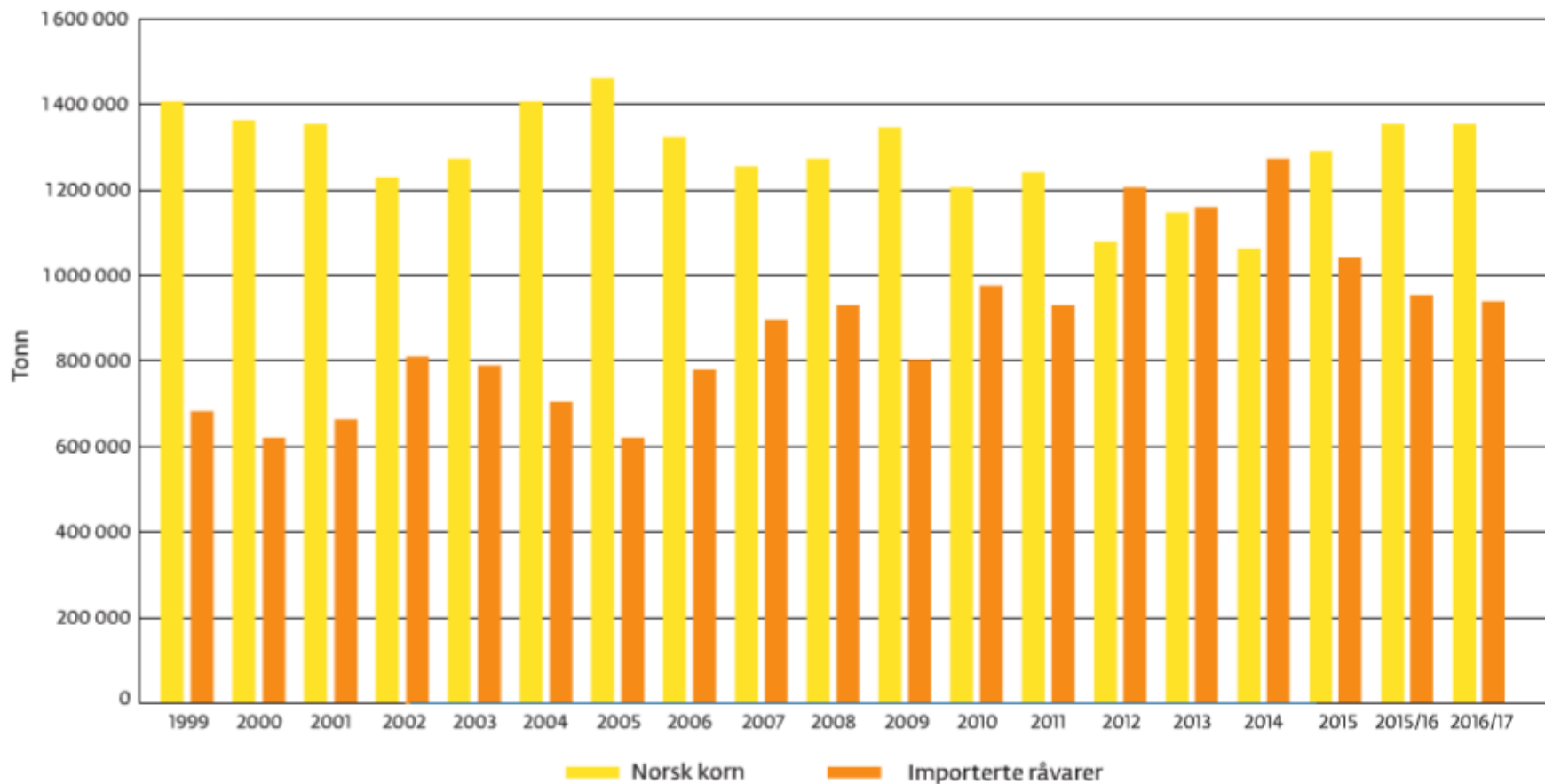

Funn av plantevirus i jordbærplanter

9.11.2017 12:40 | [Mattilsynet](#)

Mattilsynet har for første gang funnet to alvorlige virus som rammer jordbærplanter. Ingen av virusene har tidligere vært påvist i Norge, og begge ble funnet i bærfelt med importerte planter.

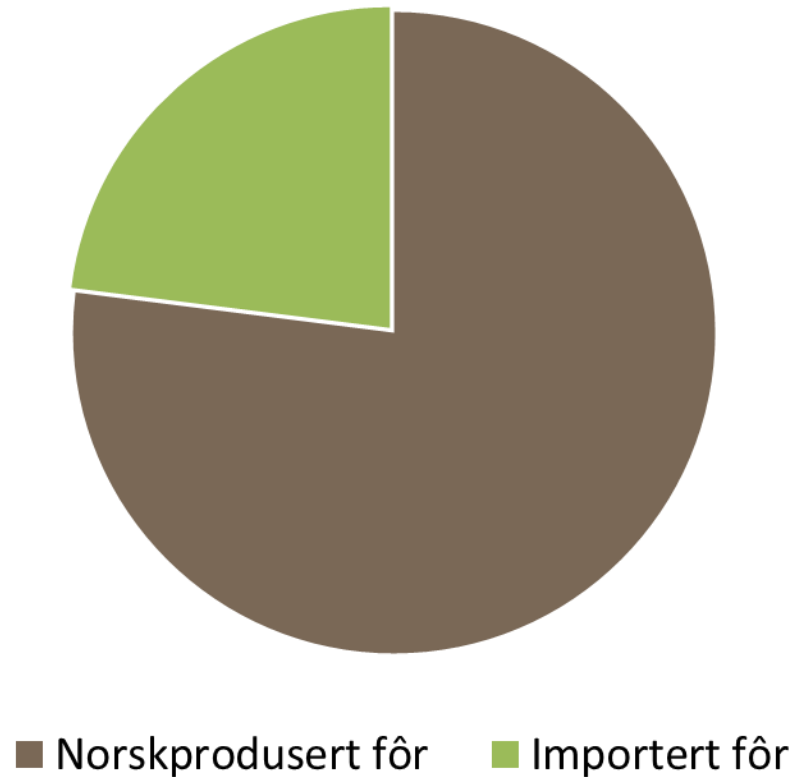
Stor import av råvare til kraftfôr – men enno framstiller me det sjølv

Figur 59 Utvikling av totalforbruket av norske og importerte råvarer til matmel og kraftfôr.

Kilde: Norske Felleskjøp og Landbruksdirektoratet

Andel fôr på norske og importerte fôrressursar

Dersom en ser på kraftfôr og grovfôr samlet, kommer 23 prosent fra importert fôrråvare, mens 77 prosent kommer fra Norge

Utbrot munn- og klovsjuka – Storbritannia 2001

- ✓ Matavfall gitt til gris som ikkje var nok varmebehandla i Nord-England
- ✓ 3 veker før oppdaga – spreidd i distriktet og til sau
- ✓ Sau vart selt rundt – Spreidd i England til Wales, Skottland før det var oppdaga
- ✓ Massiv nedslakting og brenning av kadaver.
- ✓ 4-6 millionar dyr slakta - blant anna 3,4 millionar sau og 600 000 storfe
- ✓ Spreidd vidare med handelen til Nederland, Nord-Irland
- ✓ Almen ferdsel underlagt store restreksjonar – 10 måndar å få kontroll
- ✓ Samla økonomisk tap for Storbritannia berekna til 13 milliardar euro

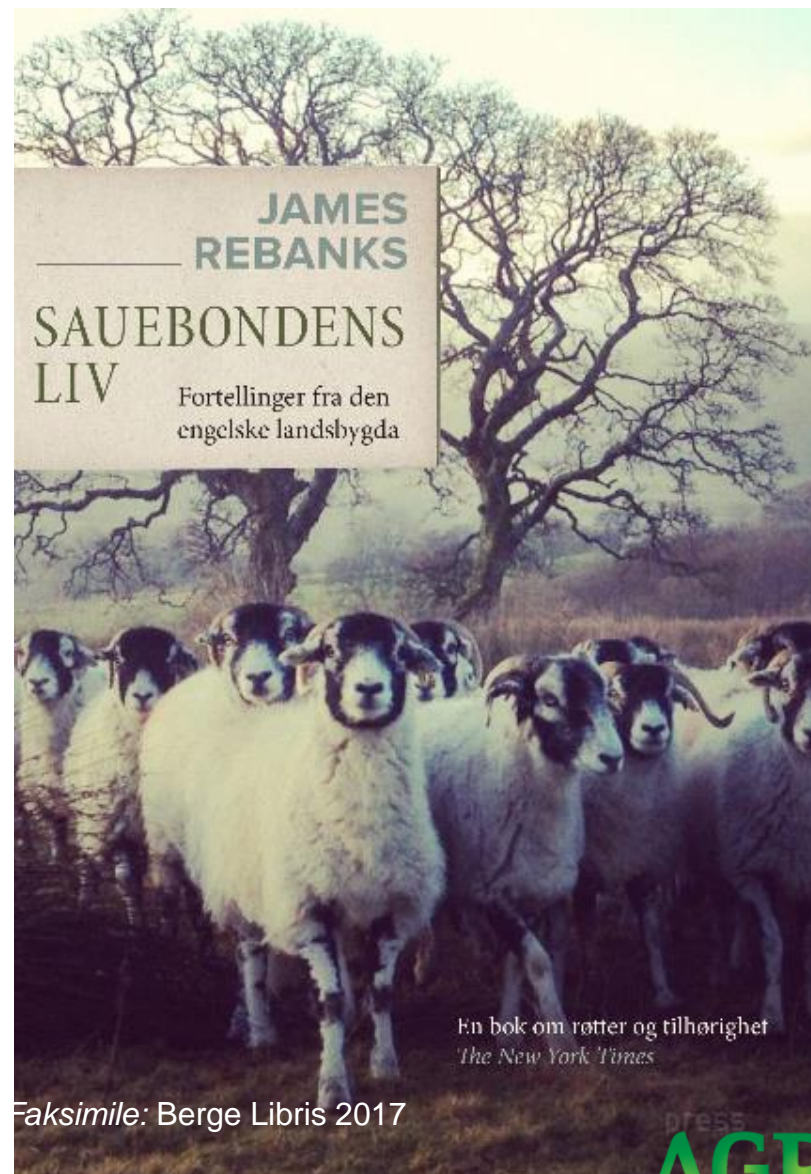
Handel er også risiko nasjonalt – Er dette så lurt?

Mattilsynet har i mange år arbeidet med forslag til **ny dyrehelseforskrift.**

Forslag til ny forskrift omhandler blant annet **nye regler for flytting av småfe.**

Større soner

De nye reglene vil gi produsentene muligheter for **å hente avlsdyr innenfor større soner enn de vi har i dag,** men det vil fortsatt bli stilt krav om god dyrehelse før du kan flytte dyrene.

Dyrevelferd snakkar politikarane om – Men eksisterer ikkje i internasjonal handelen

Faktor	Norge	EU
Løsdrift for drektige purker	Ja	Delvis (70 % av tiden). Fra 1/1-2013
Løsdrift for purker fødeavdeling	Ja	Nei
Avvenning av grisunger	Tidligst ved 28 dagers alder	Tidligst ved 21dagers alder – krever spesialrom
Kastrering	Bedøvelse og smertebehandling. Utføres av veterinær	Lovlig før 7 dagersalder
Halekupering – klipping av halen	Forbudt	Ikke lov rutinemessig. Kun når andre tiltak er iverksatt. I praksis blir > 99 % kupert
Tett gulv på liggeplassen	Ja- for alle	Kun for spedgris
Strø	Ja- for alle	Nei
Tilgang på redebyggingsmateriale	Krav siste 3 dager før grising	Krav siste uke før grising – men unntak hvis utgjødslingssystemet er uegnet
Arealkrav fødebinge	Minimum 6 m ²	Minimum 4 m ²

Nokre punkt der regelverket er ulikt når det gjelder velferdskrav for svin i Norge og EU, basert på Animalia, 2013)

Takk for
meg

